

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа № 13 г. Лениногорска»
муниципального образования «Лениногорский муниципальный район»
Республики Татарстан

«Рассмотрено» Протокол № 1 заседания методического объединения учителей гуманитарного цикла МБОУ «СОШ №13 г. Лениногорска» от 1 августа 2022 года подпись руководителя МО / <u>Вильданова Р.Ш.</u> Ф.И.О.	«Согласовано» Заместитель директора по УВР МБОУ «СОШ №13 г. Лениногорска» подпись / <u>Шайдуллина Р.Г.</u> Ф.И.О. «3» августа 2022 г.	«Утверждено» Приказом №115 – ОД от 8.08.2022 г. «Об утверждении основной образовательной программы основного общего образования»
---	--	---

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

курса внеурочной деятельности «Жырлап ачыла күнел» (Пением открывается душа) для обучающихся 6 - 9 классов

Период освоения рабочей программы: 1 год;

Г. Аңлатмалы язу

Программаның актуальлеге һәм таләпләр

Дәрестән тыш чараларның төп билгеләнеше – дәрестә каралган теоретик материалларны тирәнтен өйрәнү генә түгел, алган белемнәрен стандарт булмаган мәсьәләләр чишүдә куллана белү күнекмәләрен үстерү дә, мәсьәләләр белән эшләү культурасын тәрбияләү дә. Шулай ук балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелергә һәм үткәрү формасы буенча укуының дәрес системасыннан аермалы булырга тиеш. Әлеге “Жырлап ачыла күңел” түгәрәгенең программасы шуларны истә тотып тар төркемдә укучы балалар өчен төзелде.

Татар теле буенча оештырыла торган түгәрәк эшчәнлеге – бөтен укуы-тәрбия процессының аерылгысыз бер өлеше. Дидактик, методик һәм гамәли яктан дәрес оештырылган түгәрәк эше укучыларның белемнәрен киңәйтә. Түгәрәкнең педагогик яктан әһәмияте тагын шунда, укучылар тел буенча дәреслектә булмаган кызыклы материаллар белән танышалар, дәрестән тыш чараларда катнашу нәтижәсендә алган белемнәрен дәрестәге мөстәкыйль эш вакытында да файдалана алалар.

Рус телле балаларга татар теле һәм әдәбиятын тирәнтен өйрәтүнең төп максаты – аларны бу телдә сөйләшергә, тыңлап аңларга, укырга һәм язарга, сүзләргә дәрес әйтә белергә өйрәтү, сүз байлыгын арттыру. Ә татар баласы үз телендә аралаша белә, аңа дәресләр кызыксыз булып тоелырга мөмкин. Шуңа күрә, укучыларны артык мәжбүр итмичә, фән белән кызыксындыра белү, аларда татар телендә аралашу ихтыяжы тудыру мөһим максат булып тора. Мин бу максатны тормышка ашыру өчен татар халык мәдәниятына, традицияләренә мөрәжәгать итәргә булдым. Халык традицияләрен белем бирү процессында куллануның тәрбияви роле дә бик зур. Һәр халыкның үзенә хас традицияләре бар, әлбәттә. Ләкин традицияләр төрле булуга карамастан, максаты барысының да бер: киләчәк буынга тиешле тәрбия бирү. Халыкның иң күркәм гореф-гадәт һәм йолаларының милләтара мөнәсәбәтләренә бүгенге катлаулы чорында дуслык, татулык урнаштыруда, яшь буынга белем һәм тәрбия бирү эшчәнлегендә терәк булып торуын һәркем ачык белә.

Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, үз халкы тарихынан тыш, шушы төбәктә төп халык булып саналган татар халкы мәдәниятен, гореф-гадәтләрен, тарихи үткәнен, бүгенгесен, киләчәген белү зарур. Татар халкы белән кулга-кул тотынып яшәргә әзерләнүче һәр кеше бу халыкның бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренең ижади казанышлары белән үзенең рухи үсешен баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш. Шуңа күрә мин “Жырлап ачыла күңел” дип исемләнгән түгәрәк эшенең программасы төзәргә уйладым.

Программаның максаты һәм бурычлары

Татарстан жирендә яшәп, рус мохитендә тәрбияләнәп, татар халкының тормыш-көнкүрешен күрәп үсүче балаларга татар халкының бай әдәбияты үрнәкләре аша татар теленә бөеклегенә инандыру, телне өйрәнү мохитен тудыру, татар телендә аралашырга, үз фикерен белдерергә өйрәтү.

1. Укучыларның сүзлек хәзинәсен баету, аралаша белү күнекмәләрен камилләштерү, үзара дустанә хезмәттәшлек булдыру;
2. Танып-белү эшчәнлеген, ижади фикерләү сәләтен камилләштерү;
3. Төркем эчендә эшли, фикерләргә тыңлый белү;
4. Укучыларны эзләнү-тикшеренү эшчәнлегенә тарту, нәтижә ясарга юнәлеш бирү.

Программа 34 сәгатькә исәпләнгән, атнасына 1 тапкыр

II. Дәрестән тыш эшчәнлек курсының эчтәлеге

Түгәрәкнең эчтәлеге һәм планы укучыларның кызыксынуларыннан, яшь үзенчәлекләреннән чыгып төзелә.

Түгәрәк эшләренә укучыларга белем һәм тәрбия бирүдә аерым таләпләргә дә бар:

- Укучылар түгәрәккә теләп язылырга, ягүни ирекле рәвештә язылырга тиеш;
- Түгәрәкне үткәрү өчен метод һәм алымнарны сайлай белергә кирәк;
- Укучылар алган биремнәр авыр һәм катлаулы булмаска тиеш;
- Түгәрәк системалы рәвештә үткәрелергә тиеш.

1. Татар халык җырлары. Укучыларны татар халык җырлары белән таныштыру, аларның эчтәлеген аңлату.

2. Көз турында җырлар. (Укытучы, әниләр көненә багышланган җырлар)

3. Кыш темасына җырлар. (Кыш бабай , Яңа ел турында җырлар)

4. Яз турында җырлар. Язгы бәйрәмнәргә үз эченә алган җырлар.

5. Шаян җырлар. Уен җырлары. Такмаклар.

6. Табигать, туган як турында җырлар. Татар халкы белән кулга-кул тотынып яшәргә әзерләнүче һәр кеше бу халыкның бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренә ижади казанышлары белән үзенең рухи үсешен баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш.

III. Курсның планнаштырылган нәтижеләре

Шәхси:

Гомуми белем бирү мәктәбен төгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенәң әйләнә-тирәсендәгә кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәгә **шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:**

- шәхесара һәм мәдәниягара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләгә тудыру;
- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәжбүрилеген аңлау;
- текстлардагы төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомүмкешелек нормаларынан чыгып бәя бирү;
- «гаилә», «туган ил», «мәрхәмәтлелек» төшенчәләрен кабул итү, «башкаларга карата түземлек, кайгыртучанлык», «кеше кадерен белү» кебек хисләр формалашу.

Метапредмет:

Урта белем бирү баскычында телгә өйрәтү, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен (**танып белү, регулятив, коммуникатив**) формалаштыруга хезмәт итә.

Укучыларда мәгълүмати жәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерелә. Укучылар, презентацион материаллар әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясарга өйрәнә; укучыларда, компьютер яисә ИКТ нең башка чаралары белән эш иткәндә, сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алу күнекмәләре формалаша.

Танып белү нәтижәләре:

- фикерләүне үстерү белән бәйлә психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтижә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерли белү;
- объектларны чагыштыру, классификацияләү өчен уртак билгеләрне билгеләү;
- төп мәгълүматны аеру, укылган яки тыңланган мәгълүматның эчтәлегенә бәя бирә белү.

Регулятив нәтижәләре:

- уку хезмәтендә үзенә максат куя, бурычларны билгели белү;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра, нәтижәле эш алымнарын таба белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыklarның сәбәбен аңлай, анализлай белү;
- ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләренә формалаштыру;

Коммуникатив нәтижәләре:

- әңгәмәдәшенең фикерен тыңлай, аңа туры килерлек җавап бирә белү;
- әңгәмәдәш белән аралашу калыбын төзү;
- аралаша белү сәләтен үстерү (аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре);
- парларда һәм күмәк эшли белү;
- мәгълүматны туплау өчен, күмәк эш башкару;
- әңгәмәдәшен белән сөйләшүне башлай, дәвам итә, тәмамлай белү.

Курсның предмет нәтижәләре:

Тыңлап аңлау:

- төрле жанрдагы халык авыз ижаты әсәрләрен тыңлап аңлау күнегүләрен үти белү;

- сүзләрне, жөмлөләрне аңлап тәржемә итә белү; тәкъдим ителгән текстны тыңлап, эчтәлеге буенча сорау бирә, сорауларга жавап бирә белү;
- зур булмаган аутентив яки адаптациялэнгән халык авыз ижаты эсәрләрәннән өзекләрне, тыңлап аңлап, эчтәлеге буенча фикереңне әйтә, аралашуга чыга белү;
- сыйныфташларыңның сөйләмен тыңлап аңлау һәм аларга үз фикереңне аңлата белү, алар белән әңгәмә кору, әңгәмәдә катнаша белү.

Диалогик сөйләм:

- сорау, жавап, килешү-килешмәү, шикләнү һәм башка репликаларны дәрәс кулланып, әңгәмә кору, сөйләшә белү;
- парда, төркемдә сөйләшү барышында үз фикереңне аңлата, раслый, дәлилли белү, ситуация аңлашылмаганда, сорау биреп, сөйләм барышын ачыклай белү;

Монологик сөйләм:

- халык авыз ижаты эсәрләре үрнәгендә әкиятләр, табышмаклар һ.б. төзи алу һәм аның эчтәлеген сөйли белү;
- конкрет ситуациягә үз карашыңны әйтә, төрле вакыйгалар, яңалыкларны хәбәр итә белү;

“Жырлап ачыла күнел”дәрестән тыш эшчәнлек курсының календарь-тематик планы

	Тема	Сәг саны	Үткәрү формасы	Электрон ресурслар
1	Татар халык жырлары	1	түгәрәк өстәл	Интерактивная мульт-ая энциклопедия // URL: www.balarf.ru
2	Рәхәт үтте жәебез. Көзге яфраклар жыры.	1	экскурсия	
3	Сентябрь алмалары.	1	түгәрәк өстәл	
4	Сентябрь алмалары. Көз килә.	1	түгәрәк өстәл	
5	Әбием-әбекәем. Чәй эчәбез бергәләп.	1	түгәрәк өстәл	
6	Укытучы турында шигырьләр .Укытучым.	1		Татарский язык: большой электронный свод // URL: http://www.antat.ru/ru/tatzet
7	Килә коштай очасы. Чыпчык	1	уен	
8	Күнелле сәяхәт	1	уен	Сборник анимационных фильмов, созданных объединением «Татармультфильм» // URL: www.tatarcartoon.ru
9	Маэмай.	1	презентация	
10	Шаян жырлар	1	уен	
11	Әниләр бәйрәме. Рәхмәт, әнием. Әниләр көне	1	түгәрәк өстәл	Татарский язык: большой электронный свод // URL: http://www.antat.ru/ru/tatzet
13	Рәхмәт, әнием. Әниләр турында жырлар	1	концерт	
14	Карлар ява	1	уен	
15	Чыршы янында. Чыршыкай -купшыкай	1	уен	Сборник анимационных фильмов, созданных объединением «Татармультфильм» // URL: www.tatarcartoon.ru
16	Хуш киләсең, Яңа ел. Бәйрәм кичәсе	1	музыкаль кичә	
17	Кышкы урманга килдек.		уен	
18	Кар бөртекләре оча	1	түгәрәк өстәл	Интерактивная мультимедийная энциклопедия // URL: www.balarf.ru

19	Иң шәп бабай	1	түгәрәк өстәл	
20	Мин шофер	1	түгәрәк өстәл	
21	Нәни музыкант	1	уен	
22	Әтиемә	1		
23	Солдатлар	1	презентация	
24	Рәхмәт, әнием	1		Интерактивная мульт-ая энциклопедия // URL: www.balarf.ru
25	Әниләргә сөю бүләк итик	1	түгәрәк өстәл	
26	Язгы тамчы.	1	уен	
27	Кояш көлә	1	түгәрәк өстәл	
28	Зәңгәр күл	1	түгәрәк өстәл	Интерактивная мультимедийная энциклопедия // URL: www.balarf.ru
29	Күңелле сәяхәт	1	уен	
30	Гүзәл туган ягыбыз	1	түгәрәк өстәл	
31	Сынамышлар, санамышлар.	1	түгәрәк өстәл	
32	Такмаклар	1	уен	
33	Хуш киләсең , жәй	1	экскурсия	Сборник анимационных фильмов, созданных объединением «Татармультфильм» // URL: www.tatarcartoon.ru

34	Уеннар. Табигать матурлыгы.	1	проект эше яклау	
----	-----------------------------	---	------------------	--